

V primežu politokracije, replika

Andrej Cetinski, 3.3.2018

Dr. M. Gams omenja v članku z gornjim naslovom, da je bil pred meseci izvoljen v državni svet. Pričakoval je, da bo v tej vlogi lahko koristno prispeval k boljšemu upravljanju države, a se je motil. Kmalu je namreč spoznal, da je ta parlamentarni dom »brezzobi tiger«: premore sicer močan strokovni potencial, ki bi lahko veliko storil v dobrobit države, vendar mu zakonodaja ne daje za to potrebnih pristojnosti. To nedvomno drži in pri tem gre za napako naše politične ureditve z vse prej kot ugodnimi posledicami. Naj ne bo odveč, če v naslednjih vrsticah kratko predstavim, kako sam dojemam ta problem.

Naša parlamentarna ureditev pozna dva doma: državni zbor in državni svet. Državni zbor ima 90 članov, ki jih državljani neposredno izvolimo tako, da na volilnih listih obkrožimo stranko, ki ji namenimo svoj glas. O osebi, ki bo stranko zastopala v parlamentu, pa ne odločamo volivci pač pa strankino vodstvo. Temu vodstvu daje veljavna ureditev tudi sicer izjemno družbeno moč: s svojimi spretnostmi nagovarjanja javnosti odločilno vpliva na število poslancev, ki jih ima stranka v parlamentu, sočasno pa odloča, kot rečeno, tudi o osebah, ki so jim ta poslanska mesta namenjena. Na tej moči temelji vladavina političnih strank, poznana z imenom politokracija oziroma strankokracija, ki z vsebino demokracije nima velike skupnega.

Problematičnost naše volilne zakonodaje še dodatno potenciramo z modelom oblikovanja vlade, ki ga uporabljamo. Vlado namreč praviloma sestavi vodja politične stranke, ki je na volitvah dobila največ glasov, ta pa k sodelovanju povabi še sorodne stranke in tako oblikovana koalicija ima v parlamentu običajno zagotovljeno udobno 50% podporo. Strankam, ki ne sodelujejo v koaliciji, ni ravno do tega, da je vlada uspešna in temu ustrezno v parlamentu tudi delujejo; vladnim predlogom praviloma nasprotujejo, medtem ko jih koalicijski poslanci nekritično podpirajo.

Za vlade, ki se jih oblikuje v razmerah strankokracije, na sploh velja, da strokovno niso prav močne, vladajo brez pravega nadzora in ustvarjajo okolje, ki je ugodno za razvoj klientelizma in korupcije. Vse to se odraža v neučinkovitem upravljanju države, zaradi česar je večina prebivalstva močno prizadeta. Tako je pri nas, pa tudi na Hrvaškem, v Italiji in še marsikje drugod. Pri nas nam razmere dodatno otežujejo razprtije iz druge svetovne vojne, ki se jih politično neprimerno zlorablja in še poglobljajo razdvojenost družbe, ki jo strankokracija že tudi sicer povzroča.

Sedaj še kratko o vlogi drugega našega parlamentarnega doma pri upravljanju države, to je državnega sveta. Najprej o njegovi sestavi. Ima 40 članov, ki se jih izvoli posredno: 12 članov izvolijo gospodarske interesne skupnosti (delodajalci, delojemalci, kmetje in obrtniki – vsaka od teh po 4 člane), 6 članov izvolijo interesne skupnosti s področja negospodarstva, 22 članov pa lokalne interesne skupnosti. Ta sestava je primerna, celo zelo dobra: a) njeni člani zastopajo vse relevantne interese družbe; b) je nedvomno bolj strokovna od sestave državnega zbora; c) izvolitev njenih članov in uresničevanje njihovih odgovornosti po vsebini veliko bolj ustreza zahtevam demokratičnosti, kot to velja za državni zbor. Državni svet je torej organ, ki bi mu naj zaupati upravljanje države, saj je za to pomembno delo bolj kompetenten od državnega zbora, pa tudi strankokracijo bi po tej poti učinkovito omejili. V resnici pa smo ga spremenili v debatni klub, ki sme dajati mnenja državnemu zboru, lahko pa celo zahteva, da državni zbor o katerem od sprejetih zakonov ponovno odloča. Drugače povedano, državni svet je, kot pravi dr. Gams, brezzobi tiger, ki podpira demokratični videz naše politične ureditve, ne ogroža pa njene nedemokratične vsebine.

O vprašanjih, ki sem jih izpostavil v gornjih vrsticah, se na predvolilnih soočenjih, ki se nam v naslednjih mesecih obetajo, ne bo razpravljalo. Če pa se že bo, se zaradi tega ne bo nič spremenilo, saj bi to ne bilo v prid strankokraciji.